

UNIVERSITATEA BĂRBES-BOLYAI
BĂRBES-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BĂRBES-BOLYAI UNIVERSITÄT
BĂRBES-BOLYAI UNIVERSITY
TRACTIO ET EXCELLENTIA

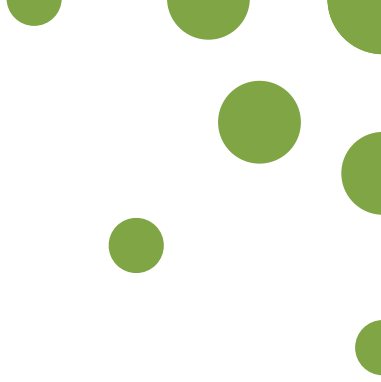
HUNGAROLÓGIA
DOKTORI
ISKOLA

A Hungarológia Doktori Iskola hallgatóinak éves konferenciája

Program- és absztraktfüzet

2025. június 28.

A konferencia társszervezője:
Kolozsvári Akadémiai Bizottság

2025. június 28. | Bölcsészettudományi Kar,
Popovici terem | 09:00-17:00

5 A konferencia szakmai bizottsága

6 A konferencia szervezői

7 Program

11 A tervezett előadások összefoglalói

12 Szabó K. Attila

Mire jó egy történet? Menedék és kritika Arundhati Roy
A felhőtlen boldogság minisztériuma című regényében

13 Mitruly Árpád

Fordítás és nyelvi kreativitás. Szentkuthy Miklós kreatív adaptációi
az *Ulysses* magyar fordításában

14 Máté-Farkas Zoltán

A Jób 17,6b metaforája Komáromi Csipkés György fordításában

15 Veress Ilka

A konstancai örmény közösség nyelvcsereje: ideológiák és attitűdök

16 Domokos Boglárka Orsolya

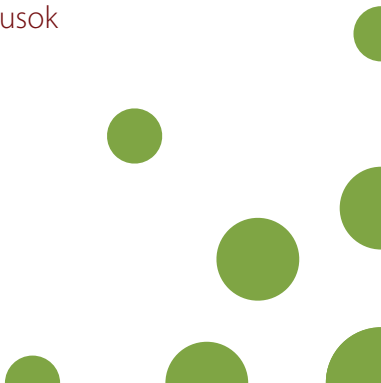
Generációs különbségek a magyarói tájnyelvben – Az *a*-zás jelensége

17 Lingvay Julianna

Az okszerű gazdálkodás narratívái a 19. századi vidéki sajtóban.
Témák, hangsúlyok, keretezések a *Máramaros* hetilap hasábjain

18 Bajusz Anna

A rajzolástól a fényképezésig. Téglás István
néprajzkutatói tevékenysége a 19. és a 20. század fordulóján Erdélyben

- 19 Beke András**
A csíkszentkirályi görögkatolikusok számának alakulása a két világháború közötti vallásváltásokról készült kimutatásokon keresztül
- 20 Jakab Júlia**
Bulyovszkyné Szilágyi Lilla: színésznő, fordító, dramaturg, író
- 21 Tóth Dorottya**
„Új a beszéd, kifogástalan termet” – Feminizált dekadens perspektíva Czóbel Minka *Donna Juanna* című drámájában
- 22 Nagy Emese Ingrid**
Lélekkönyv és *speculum mortis*. A lélek halál utáni állapota és az ítélet kérdése Méliusz Juhász Péter és Lépes Bálint könyveiben
- 23 András Ignác**
A négy ősi elem a kásonzfeltízi romák halállal kapcsolatos szokásaiban
- 24 Czekes-Posztuly Tünde**
A volt görögkatolikusok 1948 utáni vallásváltása és ennek kulturális következményei a Kászoni-medencében
- 25 Rapa Annamária**
A közép- és kora újkori irodalom tanításának aktuális helyzete a romániai középiskolákban
- 26 Tőke Sugárka**
A csíksomlyói pünkösdi búcsúról szóló diskurzusok a közösségi médiában
-

A konferencia szakmai bizottsága

Dr. Gábor Csilla

egyetemi tanár, az MTA külső tagja

Dr. Dimény Hajnalka

egyetemi adjunktus, a HDI alumnusa

Dr. Tánczos Vilmos

egyetemi tanár, az MTA külső tagja

A konferencia szervezői

Császár Ágnes

Jakab Júlia

Kádár Gergő

Tulogdi Mónika

PROGRAM

- 09:00** Megnyitó
T. Szabó Levente (Hungarológia Doktori Iskola, igazgató)
- 09:00-09:45** Plenáris nyitóelőadás
Szécsi Noémi (író, művelődéstörténész):
Nőtörténeti divatok: Jókait a nők felől
- 09:45-10:05** **Szabó K. Attila**
Mire jó egy történet? Menedék és kritika
Arundhati Roy *A felhőtlen boldogság minisztériuma*
című regényében
- 10:05-10:25** **Mitruly Árpád**
Fordítás és nyelvi kreativitás. Szentkuthy Miklós
kreatív adaptációi az *Ulysses* magyar fordításában
- 10:25-10:45** **Máté-Farkas Zoltán**
A Jób 17,6b metaforája Komáromi Csipkés György
fordításában
- 10:45-11:05** **Veress Ilka**
A konstancai örmény közösség nyelvcseréje:
ideológiák és attitűdök
- 11:05-11:25** **Kávészünet**
- 11:25-11:45** **Domokos Boglárka Orsolya**
Generációs különbségek a magyarói
tájnyelvben – Az *a-zás* jelensége
- 11:45-12:05** **Lingvay Julianna**
Az okszerű gazdálkodás narratívái a 19. századi
vidéki sajtóban. Témák, hangsúlyok, keretezések
a *Máramaros* hetilap hasábjain

- 12:05–12:25** **Bajusz Anna**
A rajzolástól a fényképezésig. Téglás István néprajzkutatói tevékenysége a 19. és a 20. század fordulóján Erdélyben
- 12:25–12:45** **Beke András**
A csíkszentkirályi görögkatolikusok számának alakulása a két világháború közötti vallásváltásokról készült kimutatásokon keresztül
- 12:45–13:45** **Ebédszünet**
- 13:45–14:05** **Jakab Júlia**
Bulyovszkyné Szilágyi Lilla: a színésznő, a fordító, a dramaturg, az író
- 14:05–14:25** **Tőtös Dorottya**
„Új a beszéd, kifogástalan termet” – Feminizált dekadens perspektíva Czóbel Minka *Donna Juanna* című drámájában
- 14:25–14:45** **Nagy Emese-Ingrid**
Lélekkönyv és *speculum mortis*. A lélek halál utáni állapota és az ítélet kérdése Méliusz Juhász Péter és Lépes Bálint könyveiben
- 14:45–15:05** **András Ignác**
A négy ősi elem a kásonzfeltízi romák halállal kapcsolatos szokásaiban
- 15:05–15:20** **Kávészünet**
- 15:20–15:40** **Czekes-Posztuly Tünde**
A volt görögkatolikusok 1948 utáni vallásváltása és ennek kulturális következményei a Kászoni-medencében

15:40–16:00

Rapa Annamária

A közép- és kora újkori irodalom tanításának aktuális helyzete a romániai középiskolákban

16:00–16:20

Tőke Sugárka

A csíksomlyói pümkösdi búcsúról szóló diskurzusok a közösségi médiában

16:20–16:45

Kávészünet

16:45–17:00

A konferencia szakmai bizottságának zárszava, szakmai díjak kiosztása

A TERVEZETT ELŐADÁSOK ÖSSZEFOGLALÓI

**Mire jó egy történet? Menedék és kritika Arundhati Roy
A felhőtlen boldogság minisztériuma című regényében**

Tanulmányom felvetése az, hogy Arundhati Roy *A felhőtlen boldogság minisztériuma* című regénye egy olyan történetkezelési módot hoz létre, amely nem merül ki sem a reprezentációban, sem a kritikában. Az első alatt azt értem, amikor a történeteket identitások termelésére és megerősítésére használjuk fel, a kritika alatt pedig egy olyan szakértői álláspontot, amely személyes érintettség és tét nélkül képes lenne rálátni saját valóságára és annak konstrukcióira. Roy lényegében a kisajátító azonosságot és a kritikai megismerést spektrumszerűen ötvözi, ahol mindig az adott élethelyzet dönti el, hogy hogyan is használunk egy történetet. Ezt a történethasználatot pedig Agamben *The Use of Bodies* című könyvében felvázolt használat fogalommal kapcsolom össze, amely ugyancsak felülírja a szubjektum és objektum elhatárolódását.

Fordítás és nyelvi kreativitás. Szentkuthy Miklós kreatív adaptációi az *Ulysses* magyar fordításában

A kutatás Szentkuthy Miklós *Ulysses*-fordításának egyedi nyelvi megoldásait vizsgálja, összehasonlító megközelítésben Gáspár Endre és a Magyar James Joyce Műhely fordításaival. Míg korábbi kutatások mindhárom fordítás részletes elemzésére kiterjedtek, jelen előadás fókusza kizárólag Szentkuthy kreatív adaptációira helyeződik. A vizsgálat célja annak feltérképezése, hogy a fordító miként alkalmaz sajátos stiláris és nyelvi eljárásokat, amelyeket bátran nevezhetünk „szentkuthyismusoknak”. Szentkuthy Joyce-szerű variánsai túlmutatnak a pusztán nyelvek közötti megfeleltetésen, és sokkal inkább önálló művészi stratégiaként értelmezhetők.

**A Jób 17,6b metaforája
Komáromi Csipkés György fordításában**

A Jób 17. részének laborfordított és Komáromi Csipkés György által készített változatának összevetésekor feltűnnek a 6. sor eltérő olvasatai. Velünk kortárs kommentárok és szótárak alapján így fordítható a szöveg: És tett engem példabeszédül népeknek, / és köpet arcra lettem. Komáromi Csipkés viszont ezt jegyzi: Es allatott volt engemet az nepeken valo uralkodasra es dobolas voltam ez előtt. A **töpe** /tofet egyik értelme dob, dobolás, a laborfordítás szerinti jelentése pedig köpet. – Mi állhat a szövegben? Miért fordíthatta Komáromi Csipkés ilyen módon a szöveget?

A konstancai örmény közösség nyelvcsereje: ideológiák és attitűdök

Az előadás a konstancai örmény közösség nyelvcserejének sajátosságait tárgyalja, különös tekintettel a nyelvi ideológiákra és attitűdökre. Az elemzés két fő részre tagolódik: az első történeti nézőpontból vizsgálja a nyelvcsere társadalmi, demográfiai és politikai tényezőit, külön hangsúlyt fektetve az etnikai csoport nemzetállami integrációjára és fontosabb nemzeti és nyelvi ideológiákra. A második rész a rendszerváltás utáni időszakot veszi górcső alá, a nyelv közösségi identitásmegőrzésben betöltött szerepére koncentrálna. Az elemzés kvalitatív és kvantitatív adatforrásokon nyugszik: empirikus alapját egy 2022 novemberében végzett, félstrukturált interjúkra épülő kutatás adja, valamint egy 2025 január–februárjában lefolytatott kérdőíves szociolingvisztikai felmérés.

Generációs különbségek a magyarói tájnyelvben – Az *a*-zás jelensége

A tanulmány célja a magyarói tájnyelvben előforduló *a*-zás jelenségének vizsgálata. A kutatás alapját harminc, generációnként tíz főt felölelő, másfél órás félig strukturált interjú képezi, amelyekből adatközlőnként 10 percnyi beszélgetés került elemzésre. Az interjúk a nyelvhasználati szokások, attitűdök és a nyelvi változások mögötti motivációk feltárását célozták. A vizsgálat során külön figyelmet kapott, hogy az *a*-zás milyen nyelvi környezetben jelenik meg (szótőben, toldalékban, kötőhangban), és milyen gyakorisággal fordul elő a különböző generációk nyelvhasználatában.

**Az okszerű gazdálkodás narratívái a 19. századi vidéki sajtóban.
Témák, hangsúlyok, keretezések a Máramaros hetilap hasábjain**

A jelen munka kutatási kérdése arra vonatkozik, hogy hogyan reprezentálja, és hogyan értelmezi a dualizmuskori máramarosi sajtó a régió gazdálkodási viszonyait és gyakorlatait, a hagyomány és modernizáció között fellépő feszültségeket. A földművelési rendszerek megújítását, a birtokrendezést és tagosítást szorgalmazó cikkeket helyezve vizsgálódása fókuszába az újságírói diskurzus visszatérő témáit, retorikai mintáit követi nyomon. Célja e szövegek mögött rejlő társadalmi feszültségeknek, valamint annak megértése, hogyan járultak hozzá a sajtó narratívái a hagyomány és haladás, az ínség és a prosperitás kulturális keretezéséhez. A kutatás primér forrása a máramarosszigeti szerkesztésű *Máramaros* politikai és társadalmi hetilap kilenc évfolyamának (1865–1873) cikkeinek tematikus válogatása. Az esettanulmány következtetései tágabb perspektívában segíthetnek megérteni a gazdálkodásról, annak modernizációjáról szóló dualizmuskori narratívák sajátos formáit, lokális tétjét, helyi aktualitását.

A rajzolástól a fényképezésig. Téglás István néprajzkutatói tevékenysége a 19. és a 20. század fordulóján Erdélyben

Téglás István (1853–1915) a 19. század végén és a 20. század elején munkálkodó néptanító, régész és néprajzkutató, a turistamozgalom egyik úttörője, aki az akkori Erdélyben fellendülőben lévő néprajz- és folklórkutatás értékmentő munkájába bekapcsolódva tudományos gyűjtői tevékenységet is folytatott. Hivatásának köszönhetően kialakult interetnikus szemléletével igyekezett felkelteni az érdeklődést nemcsak a magyar kultúrának, hanem a kisebbségek (szász, román, cigány) népi kultúrájának szépsége iránt is, és törekedett azok sajátosságainak bemutatására.

Munkamódszerének egyike a folyamatos jegyzetelés volt – tehetségéből adódóan pontos és kidolgozott rajzokat készített a jegyzeteihez. A néprajzi leírások és az ezekhez mellékelt rajzok segítségével az 56 fennmaradt jegyzetfüzetéből rekonstruálhatjuk az általa említett tárgyakat, népi motívumokat, de akár az épületeket, az út menti kereszteket is. Az 1900-as évek elején, amikor a jegyzetelés és rajzolás mellett már a gépi rögzítés is lassan kezdett elterjedni, ő is készít fényképfelvételeket. Az ezt követő években haláláig a médiumokat párhuzamosan használja, így szemtanúi lehetünk a rajzolás mint dokumentumrögzítés és a fényképezés átmeneti időszakának.

Téglás István hagyatéki anyagából kirajzolódik a romantika és a már egyre erőteljesebben ható pozitívizmus küszöbén átbillenő, a technika új vívmányaival is próbálkozó néprajzkutatás, amely a 19. század végén önmagát igyekszik meghatározni, és ebben az átmeneti korszakban lassú, de mégis jelentős változásokon megy keresztül.

A csíkszentkirályi görögkatolikusok számának alakulása a két világháború közötti vallásváltásokról készült kimutatásokon keresztül

A doktori kutatásom során többször is felmerül annak a kérdése, hogy hány ember került valamilyen formában kapcsolatba a görögkatolikus vallással a két világháború közötti időszakban Csíkszentkirályon. A kérdést a Gyulafehérvári Főegyházmegyei Levéltár Csíkszeredai Gyűjtőlevéltárában, a csíkszentkirályi plébániáról bekerült Görög katolikusokkal kapcsolatos hivatalos iratok 1931–1943 című iratcsomóban talált, görögkatolikus vallásváltásokról készült kimutatások alapján próbálom megválaszolni. A görögkatolikusok számbeli alakulása mellett vizsgálom, hogy milyen okok állnak az áttérések mögött, és milyen vallásváltási tendenciák figyelhetők meg.

**Bulyovszkyné Szilágyi Lilla:
színésznő, fordító, dramaturg, író**

Előadásom Bulyovszkyné Szilágyi Lilla (1833–1909) fordítói, dramaturgiai és irodalmi tevékenységét vizsgálja. A színésznő több mint húsz színpadi művet ültetett át magyar nyelvre, fordítói és dramaturgiai gyakorlatával aktívan alakította saját művészi és intellektuális arcélű szerepkörét. A válogatott darabok elemzését is megcélzó vizsgálat arra irányul, hogy miként konstruálta meg az általa kiválasztott színpadi alakokat fordítói tevékenységén keresztül, milyen karaktertípusokat látott vagy láttatott bennük, valamint milyen stratégiákat alkalmazott vetélytársaival – elsősorban Laborfalvi Rózával – szemben. Elemzésem kitekint arra is, hogy az Ira Aldridge-dzsel való fellépései és kapcsolata miként járult hozzá transznacionális színházi jelenlétének formálódásához. Ezáltal egy szereplehetőséget próbálok megérteni: az intellektuális transznacionális művész típusát, aki előkészíti, értelmezi a nyilvánosság előtt a saját színészi munkásságát.

„Új a beszéd, kifogástalan termet” – Feminizált dekadens perspektíva Czóbel Minka *Donna Juanna* című drámájában

Az 1900-ban megjelent *Donna Juanna* a dekadens világkép és poétika női szempontú megfogalmazásának rendkívül ritka magyar példája. A Czóbel Minka-életmű e darabjának korábbi értelmezői számos aspektusát elemezték a szövegnek, azonban egyikük sem foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a *Donna Juanna* miként íródik bele a dekadens irodalmi hagyományba, illetve hangsúlyosan női perspektívája miként írja át ezeket a konvenciókat. A világirodalmi kontextusban is csak elszórtan fellelhető, de a nemzetközi szakirodalomban alaposan körüljárt példák azt mutatják, hogy a dekadens nőírók gyakran radikálisabbak férfi társaiknál, amennyiben a társadalmi rendnek olyan tényezőit bírálják, forgatják ki, amelyeket az önmagát egyébként lázadóként elképzelő dekadens művészvilág ritkán kérdőjelez meg.

Czóbel olyan egyedi perspektívát teremt és érvényesít, amely világirodalmi viszonylatban is ritka, a *Donna Juanna* komparatív olvasata, értelmezése tehát jelentős területet világít meg a magyar irodalmi dekadencia ezidáig szórványosan feltárt történetében.

Lélekkönyv és *speculum mortis*. A lélek halál utáni állapota és az ítélet kérdése Méliusz Juhász Péter és Lépes Bálint könyveiben

A kora újkor túlvilágirodalmának népszerűségéről, hatásköréről, összetettségéről számos tanulmányt lehet olvasni. Ennek több oka van, az első és legnyilvánvalóbb az ezzel foglalkozó irodalom mennyisége és széleskörben való elterjedtsége, amely már önmagában elegendő arra, hogy felhívja az irodalomtörténész figyelmét. A téma viszont nemcsak amiatt érdemel figyelmet, mert az emberi lét fundamentális kérdéseit érinti, és ezek részletezése által hiteles képet adhat a kor mentalitásának ezen szegletéről, hanem azért is, mert a reformáció tanainak elterjedésével ez a kép jelentős átalakuláson, lényeges változásokon megy keresztül. A halál kikerül a kontinuitásból, a lélek halál utáni állapota megkérdőjeleződik, az eddig egységesnek vélt képet számos, egymástól eltérő álláspont teszi kétségessé. A négy végső dolog fenyegető bizonyosságát a lélek halál utáni állapotára vonatkozó vélekedések bizonytalansága még félelmetesebbé teszi. Mi lesz a lélekkel a halál után? Mikor, hogyan valósul meg az ítélet, és mikor veszi kezdetét az örök élet? Ezen vitás kérdések problémáját, érvelési rendszerét próbálja áttekinteni a tanulmány a korabeli magyarországi protestantizmus ebben a kérdésben is elismert prédikátorának, Méliusz Juhász Péternek, valamint a katolikus Lépes Bálintnak a négy végső dolgot tematizáló könyveiben.

A négy ősi elem a kászonfeltízi romák halállal kapcsolatos szokásaiban

A halálról alkotott kép az elmúlt évszázadban a kászonfeltízi romáknál is megváltozott, az élők viszonya a halálhoz átalakult. A még mindig megmagyarázhatatlan halál köré jelképeket társítottak, melyeket emberöltőkön keresztül folyamatosan alakítottak a társadalomban végbement változások szerint. A jelképek használata a közösség civilizációjának a tükré, az elődöktől örökölt mítoszok és a vallási hatások határozták meg kialakulásukat. A kászonfeltízi roma halottkultusz nagyon sok szimbólumot őrzött meg. A négy őselemhez kötődő hiedelmeikről írok dolgozatomban.

A volt görögkatolikusok 1948 utáni vallásváltása és ennek kulturális következményei a Kászoni-medencében

Kutatásomban a Kászonban élő valamikori görögkatolikusok 1948 utáni vallásváltását vizsgálom. Célom, hogy megfigyeljem azt, hogy az egykori vallásváltások következményei hogyan nyilvánulnak meg ma a Kászoni-medence öt falujában élő kisebb ortodox közösségekben. Vizsgálom azt is, hogy a községben élő két felekezet (római katolikusok és ortodoxok) szokásai hogyan hatnak egymásra, valamint azt is, hogy a két egyház normái hogyan épülnek be a közösség mindennapjaiba. Kutatásomat a megfigyelésre, az interjúk elemzésére, valamint a levéltári forrásokra alapozom, vagyis a fenti kérdésekre az összetett forráselemzés révén próbálok válaszokat találni.

A közép- és kora újkori irodalom tanításának aktuális helyzete a romániai középiskolákban

Az előadásban legújabb kutatási eredményeimet szeretném bemutatni. A közép- és kora újkori magyar irodalom tanítása kapcsán német előzményekre alapozva egy kérdőíves felmérést végeztem középiskolában tanító tanárokkal és középiskolás diákokkal, mely a korszakok, szövegek tanításának részleteire, nehézségeire, kihívásaira és lehetőségeire kérdez rá. Ezekről, illetve az ezekből adódó tanulságokról, elméleti kérdésekről, megközelítési lehetőségekről szeretnék beszélni a rendelkezésemre álló időben.

A csíksomlyói pünkösdi búcsúról szóló diskurzusok a közösségi médiában

A Csíksomlyói pünkösdi búcsú mint kiemelt vallási és nemzeti esemény a digitalizációs és mediatizációs folyamatok következtében a közösségi média terében is egyre markánsabban jelenik meg. A tanulmány célja annak feltárása, hogy a résztvevők miként reprezentálják a búcsúélményt a Facebookon közzétett nyilvános bejegyzéseikben. A kutatás kvalitatív tartalomelemzés révén vizsgálja a képi és szöveges tartalmak narratív struktúráit, valamint azokat a kulturális, vallási és nemzeti jelentésrétegeket, amelyek ezekben a digitális diskurzusokban megjelennek.

